

Valtioneuvoston periaatepäätös julkisten hankintojen ekologiset tavoitteet**VERSIO 06_2026****Liite 1, Vinkkilista (Ei-täydellinen luettelo) kategoriakohtaisista vaatimuksista ja oppaista**

Ympäristöministeriö ylläpitää ja päivittää vuosittain ei-täydellistä luetteloa kategoriakohtaisista vaatimuksista (kriteereistä), oppaista ja ohjeista kansallisten julkisten hankintojen ekologisten tavoitteiden toimeenpanon tukemiseksi. Julkisten hankintojen ekologisten tavoitteiden toimeenpanon edistämiseksi on nimetty yhteistyö- ja asiantuntijaryhmä, joka päivittää vuosittain luettelon.

Kiinteistö uudisrakentaminen	Kriteerit	Ohjeet, oppaat ja selvitykset
Hiihijalanjäljen vähentäminen	Vähähiilisen rakentamisen hankinnan kriteerit 2017 EU GPP toimistorakennuksen suunnittelun ja rakentamisen kriteerit 2016 Kriteeripankki.fi -palvelun talonrakentamisen kriteerit Joutsenmerkin uudisrakentamisen kriteerit Päästöttömät työmaat green deal -sopimuksen kriteerit: -hankintayksiköiden työmailla käytettävistä työkoneista sekä työmaiden sisäisissä kuljetuksissa käytettävistä ajoneuvoista 100 % toimii fossiilivapailla polttoaineilla, joista lisäksi vähintään 20 % toimii sähköllä, biokaasulla tai vedyllä vuoteen 2025 mennessä ja 50 % vuoteen 2030 mennessä -hankintayksikön työmaat ovat fossiilivapaita 2025 mennessä -kaikissa kuljetuksissa työmaille ja työmailta käytettävät kuorma-autot ovat Euro VI tasoa tai puhtaampia 2030 mennessä Työmaat (sähköisten koneiden ja ajoneuvojen osuus xx%, rakentamisen aikainen lämmitys xx % uusiutuvalla energialla, energiatehokkuus, vaihtoehtoinen energiamuoto, vähäpäästöinen, fossiiliton)	Vihreä julkinen rakentaminen opas 2017 Rakentamislaissa määritelty laskentamalli Purkuhankkeen hankintakriteerit (GNF raportti) Askeleet vähähiiliseen rakentamiseen - Green Building Council Finland Kuittinen & Tähtinen 2026. Rakennuksen vähähiilisuuden arviointimenetelmä. Luonnos koekäyttöön. Versio 21.1.2026. EU Delegated regulation for the national calculation of life-cycle global warming potential + Annex III: RTS: Kiinteistöihin kytkeytyvät vastuullisuuskriteerit Vastuullisuuden kehittäminen sekä raportointi kiinteistö- ja rakentamisalalla
Luontojalanjäljen vähentäminen	DNSH periaatteen soveltaminen, ennallistamisveloite sopimusehtona, tarjoajan sitoutuminen SBT1:hen, alkuperätakuusertifikaatit, tontin luontoarvot, viherkerroin, luontoselvitys vaatimus ja varaukset luonnontilaisille alueille	Kiinteistörakentamisen luonnonmonimuotoisuus ohje (Vauhti-verkosto) Ekologisen kompensaation soveltamisopas

		Lahden kaupungin opas yritysten luontotyöhön
Kiertotalouden edistäminen	Työmaan/urakan jätehuoltosuunnitelma, massa koordinaatioon osallistuminen sopimusehtona, purettavista rakennusmateriaaleista hyödynnetään sellaisenaan tai kierrätettynä vähintään xx % hankealueella tai muussa maa-vesirakentamisessa, käytettävistä maa- ja kiviaineksista xx % on uusiomateriaaleja ja kokonaispäästöt eivät saa kasvaa, elinkaariominaisuudet (uudisrakentaminen), massa koordinaatio, hyödynnetään uudelleen käytettäviä rakennusosista xx % samassa (tai toisessa) käyttötarkoituksessa, käytettävistä maa- ja kiviaineksista xx % on uusiomateriaaleja.	https://www.rts.fi/uuraket-opas-2025/ Kemikaaliviivasrakentaminen, Helsinki 2025 Kiertotaloushankintojen käsikirja (KEINO) . Soveltuu useisiin kategorioihin FIGBC. 2022. Kiertotalouden edistäminen kuntien hankinnoissa . Rakennetun ympäristön toimialan kiertotalouden markkinakatsaus.

Kiinteistö korjausrakentaminen	Kriteerit	Ohjeet, oppaat ja selvitykset
Hiilijalanjäljen vähentäminen	Joutsenmerkin korjausrakentamisen kriteerit	
Luontojalanjäljen vähentäminen	Luontoselvitys vaatimus ja varaukset luonnontilaisille alueille	Kiinteistörakentaminen luonnonmonimuotoisuus ohje (Vauhtiverkosto)
Kiertotalouden edistäminen	Joutsenmerkin korjausrakentamisen kriteerit	https://www.rts.fi/uuraket-opas-2025/ Helsingin kaupunki (2024). Kaikukatu 3: Käytännön kiertotaloutta peruskorjaushankkeessa raportti Kiertotaloushankintojen käsikirja (KEINO) . Soveltuu useisiin kategorioihin FIGBC. 2022. Kiertotalouden edistäminen kuntien hankinnoissa . Rakennetun ympäristön toimialan kiertotalouden markkinakatsaus.

Infrarakentaminen	Kriteerit	Ohjeet, oppaat ja selvitykset
Hiilijalanjäljen vähentäminen	EU GPP kriteerit tien rakentaminen, suunnittelu ja ylläpito Kriteeripankki.fi -palvelun infrarakentamisen kriteerit Kriteeripankki.fi -palvelun infrarakentamisen suunnittelun kriteerit	
Luontojalanjäljen vähentäminen	Luontoselvitys osaamisvaatimukset suunnittelijoille ja urakoitsijoille, ja varaukset luonnontilaisille alueille	Ekologisen kompensaation soveltamisopas

		Infrarakentamisen ja kunnossapitotöiden luonnonmonimuotoisuus opas Väylä: Luontojalanjälkilaskenta infrahankkeissa
Kiertotalouden edistäminen	Kriteeripankki.fi -palvelun infrarakentamisen kriteerit Kriteeripankki.fi -palvelun infrarakentamisen suunnittelun kriteerit	Kiertotaloussuunnitelman sisältö ja laadinta (Väyläviraston ohjeita 40/2024) Uusiomaarakentamisen materiaalipankki

Elintarvikkeet	Kriteerit	Ohjeet, oppaat ja selvitykset
Hiilijalanjäljen vähentäminen	Kasvispohjaisten tuotteiden käytön lisääminen, liha- ja maitotuotteiden käytön vähentäminen sekä tuotannossa soijaton ruokinta tai sertifioidun soija käyttö eläinten ruokinnassa. Sertifioidun palmuöljyn käyttö tuotteissa. Satokausi tuotteiden käyttäminen, kotimaisuusaste Kriteeripankki.fi -palvelun kriteerit (kasvikset ja marjat , viljat , ravintorasvat , sianliha , siipikarja , naudanliha , maito , kala)	Motiva (2023) Opas vastuullisiin elintarvikehankintoihin – Suosituksia vaatimuksiksi ja vertailukriteereiksi - Motiva MMM (2023) selvitys julkisten elintarvikehankintojen vastuullisuudesta ja kotimaisuusasteesta Motivan vastuulliset elintarvikehankinnat sivusto
Luontojalanjäljen vähentäminen	Kasvipohjaiset tuotteet, herne/härkäpapu/soija/tofu/linsit/pavut, tuotteen alkuperämaa, liha- ja maitotuotteet; mikrobilääkkeitä käytetty vain tuotantoeläinten sairauden hoidossa, soijaton ruokinta, sertifioidun soijan käyttö eläinten ruokinnassa, kalatuotteet; WWF kalaopas MSC/ASC, järvikala, luomutuotteet, tarjoajalla SBTN-tavoite, Global GAP, Laaturarha	MMM selvitys , luonnonmonimuotoisuuden huomioiminen elintarvikehankinnoissa LUKE Ruoka-LCA laskentaohjeistus Motiva Elintarvike- ja ruokapalveluiden luonnonmonimuotoisuus opas Motiva (2024) Lisää lähi- ja luomuruokaa dynaamisella hankintajärjestelmällä -opas - Motiva Portaat luomuun opas
Kiertotalouden edistäminen	Elintarvikejäte määrän vähentäminen, jätteenmäärän vähentäminen, vastuullisuusohjelma tai –suunnitelma esim ISO 14001 mukainen	Tuottajavastuujärjestelmään kuulumisen sopimusehtona Jätehuoltokompassi.fi Ruokahävikin ulosmyynti, ruoka-apuun ohjaaminen tai muut ratkaisut. Esimerkkinä Yhteinen pöytä: Yhteinen pöytä Teemasivusto Yhteinen pöytä

Ruoka (ateria) palvelut	Kriteerit	Ohjeet, oppaat ja selvitykset
Hiilijalanjäljen vähentäminen	Kriteeripankki.fi -palvelun kriteerit ruokapalveluille Energiatehokkuussopimus, laitteiden energiatehokkaankäytön koulutus EU GPP kriteerit ruokapalveluille ja -automaateille Kansallisten ravitsemussuositusten ja planetaarisen ruokavalion mukaisen ruuan vaatiminen/tarjoaminen. Ympäristö- ja ruokakasvatus osana palveluntuotantoa (päiväkoti-, koulu- ja oppilasruokailu) - Lihan ja maitotuotteiden käytön vähentäminen ja korvaaminen kasvisvaihtoehdoilla ja kestävästi pyydetyllä tai kasvatetulla kalalla - Juuresten ja avomaalla viljeltyjen kasvien suosiminen kasvihuoneviihannesten sijaan - Ruokahävikin minimoiminen kasvisruoan osuuden nostaminen/liha- ja maitotuotteiden vähentäminen kotimaisuusasteen seuranta, satokausituotteiden käyttö/satokausituotteiden käyttösuunnitelma, /ateriavaihtoehto/tarjonnan tiheys, kuljetusmatka, aterioiden hiilijalanjäljen seuranta	EU GPP technical report MMM (2021) Ruokapalveluiden hankintaopas Tuotannonohjausjärjestelmässä aterioiden hiilijalanjälkitietojen hyödyntäminen (LUKE) Ympäristömerkit julkisissa hankinnoissa opas EU GPP, JRC:n 2025 kriteerit Kestävää terveyttä ruoasta - kansalliset ravitsemussuositukset 2024; Planetaarinen ruokavalio - Terveyskirjasto
Luontojalanjäljen vähentäminen	Selvitys MMM luonnonmonimuotoisuuden huomioimisesta elintarvikehankinnoissa Portaat Luomuun –järjestelmä käyttö, luomutuotteiden määrä, kasvisruoan osuus/ateriavaihtoehto/tarjonnan tiheys, satokausituotteiden käyttö/satokausituotteiden käyttösuunnitelma, tuotteen alkuperämaa, kotimaisuusasteen seuranta, puhtaus- ja pesuaineiden haitallisten aineiden vähentäminen EU-kukka tai joutsenmerkki, liha- ja maitotuotteet; mikrobilääkkeitä käytetty vain tuotantoeläinten sairauden hoidossa, soijaton ruokinta, sertifioitun soijan käyttö eläinten ruokinnassa, kalatuotteet; WWF kalaopas MSC/ASC, järvikala, tarjoajalla SBTN-tavoite	Elintarvike- ja ruokapalveluiden luonnonmonimuotoisuus opas Pro gradu -työ, Silja Tuunanen, Jyväskylän yliopisto (kestävyyssuositusten käytön vaikutus luontojalanjälkeen ateriapalveluhankinnoissa) Luontojalanjälki tutkimus, Wien: reseptiikan merkitys luontojalanjälkeen Options for reducing a city's global biodiversity footprint – The case of food consumption in Vienna – ScienceDirect Tampereen kaupungin hankintojen luontojalanjälki tutkimus: JYX - Tampereen kaupungin hiili- ja luontojalanjälki (jyu.fi) MMM selvitys, luonnonmonimuotoisuuden huomioiminen elintarvikehankinnoissa Portaat luomuun opas
Kiertotalouden edistäminen	ruokahävikin määrän vähentäminen, jätteenmäärän vähentäminen, vastuullisuusohjelma tai –suunnitelma esim ISO 14001 mukainen	Tuottajavastuujärjestelmään kuulumisen sopimusehtona

Ajoneuvot ja kuljetuspalvelut	Kriteerit	Ohjeet, oppaat ja selvitykset
Hiilijalanjäljen vähentäminen	Henkilö- ja pakettiautot kriteeripankki.fi -palvelun kriteerit Joukkoliikenne kriteeripankki.fi -palvelun kriteerit Kuljetuspalveluiden kriteeripankki.fi -palvelun kriteerit EU GPP kuljetuspalveluiden kriteerit Ladattava hybridi, täyssähkö biopolttoaine, biokaasu, vety, taloudellinen ajotapa km/lataus, taloudellinen ajotapa, konversiot, vuokrakoneen käytön hiilijalanjälki, optimoiva reittisuunnittelu	Sähkökäyttöisten kuorma- ja pakettiautojen lataus opit Kunnossapidon kuljetuskaluston ja työkoneiden ympäristövaatimukset 2026-2030
Luontojalanjäljen vähentäminen	DNSH periaate/taksonomia. Tarjoajalla SBTN-tavoite, EUROLuokka 6, stage-luokitus IV ja V	
Kiertotalouden edistäminen	Retrofittaus, käyttöikä, huolto, takuu-aika vaatimukset, yhteiskäyttö, palvelu- tai leasinghankinta	

ICT laitteet	Kriteerit	Ohjeet, oppaat ja selvitykset
Hiilijalanjäljen vähentäminen	Kriteeripankki.fi -palvelun kriteerit , EU GPP kriteerit , energiatehokkuusmerkinnän 2 parasta luokkaa. Käyttäjien koulutus energiatehokkaaseen ja resurssiviisaaseen käyttöön (FiCom)	TIEKE green ICT Ympäristömerkit julkisissa hankinnoissa opas
Luontojalanjäljen vähentäminen	Tarjoajan sitoutuminen SBT:hen, DNSH periaatteen soveltaminen, kriittiset materiaalit, kaivosteollisuuden paikalliset vaikutukset	
Kiertotalouden edistäminen	Kriteeripankki.fi -palvelun kriteerit EU GPP kriteerit , (Leasing) Sopimuksen pitkä kesto/käyttöikä, takuu-aika, yhteiskäyttö, käytettyinä hankittujen laitteiden osuus esim. tietokoneet, uudelleen käytetyt osat, TCO sertifiointin mukaisuus, korjattavuus, varaosien saatavuus	Jätehuoltokompassi.fi Syke (2025) Circular economy strategies for critical raw materials management.

Datasalit ja palvelimet	Kriteerit	Ohjeet, oppaat ja selvitykset
Hiilijalanjäljen vähentäminen	EU GPP kriteerit Kriteeripankki.fi -palvelun kriteerit Vähäpäästöistä energiaa hyödyntävät konesalit, palvelimen sijainti paikallisesti. Verkon suunnittelu energiatehokkuuden näkökulmasta, julkisten tilojen yhteiskäyttöinfra (FiCom)	TIEKE green ICT

Luontojalanjäljen vähentäminen		
Kiertotalouden edistäminen	EU GPP kriteerit Kriteeripankki.fi -palvelun kriteerit	

ICT ohjelmistot	Kriteerit	Ohjeet, oppaat ja selvitykset
Hiilijalanjäljen vähentäminen	Kriteeripankki.fi -palvelun kriteerit , green coding, migraatiovalmius, avoinlähdekoodi, taaksepäin yhteensopivuus	TIEKE green ICT Web Sustainability Guidelines (WSG)
Luontojalanjäljen vähentäminen		
Kiertotalouden edistäminen		

Hoitotarvikkeet	Kriteerit	Ohjeet, oppaat ja selvitykset
Hiilijalanjäljen vähentäminen	Kriteeripankki.fi -palvelun kriteerit (suojaus- ja sidontatarvikkeet , metalliset hoitotarvikkeet , muoviset hoitotarvikkeet)	Hyödynnetty KEINOn opasta Suuntaviivoja sosiaali- ja terveyssektorin vastuullisten hankintojen suunnitteluun Ympäristömerkit julkisissa hankinnoissa opas
Luontojalanjäljen vähentäminen		
Kiertotalouden edistäminen		

Lääkkeet	Kriteerit	Ohjeet, oppaat ja selvitykset
Hiilijalanjäljen vähentäminen	Tarjoajalla tehty DNSH arviointi, SBTN-tavoite, tuotantomaa ja (tehtaan) ilmoittaminen, varaus auditointiin, ISO 14001	Hyödynnetty KEINOn opasta Suuntaviivoja sosiaali- ja terveyssektorin vastuullisten hankintojen suunnitteluun
Luontojalanjäljen vähentäminen	Tarjoajalla tehty DNSH arviointi, SBTN-tavoite, tuotantomaa ja (tehtaan) ilmoittaminen, varaus auditointiin, ISO 14001	
Kiertotalouden edistäminen	Pakkausten kierrätettävyyden vaatimus ja kierrätetyn materiaalin osuuden xx vaatimus	

Sähköä käyttävät lääkinnälliset laitteet	Kriteerit	Ohjeet, oppaat ja selvitykset
Hiilijalanjäljen vähentäminen	Toimitusaika vaatimus pidemmäksi, Käyttöohje ja koulutus energiatohokkuuden optimoimiseksi energiatohokkuusmerkinnän 2 parasta luokkaa tai tarjoajan tulee ilmoittaa laitteen: -energiankulutus (kWh/vuosi tai kWh/toimenpide) -valmiustilan kulutus -energiansäästöominaisuudet Kriteeripankki.fi -palvelun kriteerit	Hyödynnetty KEINOn opasta Suuntaviivoja sosiaali- ja terveyssektorin vastuullisten hankintojen suunnitteluun

Luontojalanjäljen vähentäminen	Tarjoajalla tehty DNSH arviointi, SBTN-tavoite, tuotantomaan ja (tehtaan) ilmoittaminen, varaus auditointiin, ISO 14001	Code of conduct –vaatimus Fimlab eettiset ohjeet
Kiertotalouden edistäminen	Lääkinnällisten sähköä käyttävien laitteiden käyttöikä min xx vuotta/takuuaikavaatimus (EMDN luokituksen mukaisesti tietyt tuoteryhmät) Kriteeripankki.fi -palvelun kriteerit Varaosien saatavuus xx vuotta.	Medical Equipment Proactive Alliance for Sustainable Healthcare (MEPA) ohje ja kriteeristö

Muut oppaat ja ohjeet: [Suomen muoti- ja tekstiili ry:n opas vastuullisiin ja laadukkaisiin tekstiilihankintoihin \(2023\)](#)